

Zrozumieć prawa człowieka

Autor: Maja Nenadović

Tematyka

Zajęcia wprowadzające w zagadnienie praw człowieka i związane z nim sprzeczności i wyzwania.

Kontekst

Prawa człowieka są regularnie wymieniane i wykorzystywane jako uzasadnienie lub legitymizacja niektórych działań w społeczeństwie (np. zgromadzeń publicznych), ale uczniowie rzadko mają okazję poznania paradoksów, wyzwań, sprzeczności i trudności związanych z napięciami pomiędzy teorią praw człowieka a ich praktyką. Niniejszy scenariusz zajęć ma na celu umożliwienie uczestnikom zrozumienia praw człowieka w całej ich złożoności i zainspirowanie ich do zainteresowania się tym tematem.

Cele

- Zwiększanie świadomości na temat praw człowieka
- Rozwijanie krytycznego myślenia o prawach człowieka i napięciach między ich teorią a praktyką
- Unikanie uproszczonego podejścia do praw człowieka, skoncentrowanego wyłącznie na prawach, a pomijającego kwestię obowiązków i zobowiązań
- Umożliwienie uczestnikom ponownego zbadania własnych postaw
- Podnoszenie kompetencji argumentowania i budowania wypowiedzi publicznej
- Interaktywne zaangażowanie wszystkich uczestników w czasie 45 minut

Efekty kształcenia

- Uczestnicy potrafią wymienić i wyjaśnić kilka praw człowieka oraz obowiązki i odpowiedzialność, które są z nimi związane
- Uczestnicy potrafią krytycznie oceniać i zidentyfikować źródło dylematów związanych z prawami człowieka
- Uczestnicy potrafią przedstawić różne punkty widzenia na temat kontrowersji i dylematów związanych z prawami człowieka

Środki dydaktyczne

Projektor multimedialny, komputer, głośniki, miękka piłka (zabawka pluszowa) nadająca się do rzucania, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (infografika PDPS, w razie potrzeby: www.facinghistory.org/sites/default/files/Ch11_Image06_2.jpg)

Czas: 45 minut (standardowa lekcja)

Przebieg

Wprowadzenie: 10 minut

Zajęcia zaczynają się od wprowadzającego krótkiego filmu TED Benedetty Berti „Czym są powszechne prawa człowieka?” („What are the Universal Human Rights?”):

<https://www.youtube.com/watch?v=nDgIVseTkuE>

Po projekcji filmu uczestnicy przystępują do ćwiczenia „Prawa vs. obowiązki”. Ćwiczenie rozpoczynają na stojąco, muszą „zasłużyć” na „prawo do tego, by usiąść”.

Ćwiczenie przebiega następująco: prowadzący zajęcia rzuca piłkę do pierwszego (losowo wybranego) uczestnika, którego zadaniem jest wskazanie jednego prawa człowieka (w razie potrzeby uczestnik musi wyjaśnić, na czym polega to prawo człowieka i podać przykład jego realizacji). Uczestnik może następnie rzucić piłkę do kolejnego uczestnika (przypadkowo) i zająć swoje miejsce. Prowadzący zajęcia prosi kolejnego uczestnika o wskazanie obowiązków i odpowiedzialności, jakie mogą wiązać się z prawem człowieka wymienionym przez poprzedniego uczestnika. Kiedy kolejny uczestnik je wyjaśni, również może usiąść na swoim miejscu, rzuciwszy wcześniej piłkę do trzeciego uczestnika, którego zadaniem jest wskazanie (nazwanie i wyjaśnienie w razie potrzeby) kolejnego prawa człowieka. Ćwiczenie trwa dopóki wszyscy uczestnicy nie usiądą. Zadaniem prowadzącego zajęcia jest aktywne wspieranie i zachęcanie uczestników poprzez pytania pomocnicze i naprowadzające oraz korygowanie i wyjaśnianie niepełnych lub niepoprawnych odpowiedzi.

Przykład: jeśli pierwszy uczestnik (Jane) wskaże „wolność słowa”, prowadzący zajęcia pyta kolejnego uczestnika (Johna, który złapał piłkę) „Jakie obowiązki lub odpowiedzialność z Twojej strony wiążą się z realizacją wolności słowa Jane?”.

→ Należy zwrócić uwagę, że w wielu przypadkach uczestnicy zajęć mogą się wpaść w pułapkę niejednoznaczności językowej i odpowiadać „Nie wolno mi przeszkadzać Jane w realizacji jej wolności słowa. Powiniennem szanować jej wolność mówienia, czego chce lub w co wierzy.” → W tym wypadku prowadzący zajęcia powinien być bardziej dociekliwy i zapytać Johna „Czego konkretnie nie wolno (Ci) robić?” → Poprawną odpowiedzią byłoby „Zabraniać Jane lub powstrzymywać ją od (publicznego) wyrażania swojej opinii.” → Warto w tym momencie być jeszcze bardziej dociekliwym i zapytać „A co w przypadku, jeśli Jane będzie posługiwać się mową nienawiści i wyrażać negatywne opinie na temat jakiejś mniejszości w społeczeństwie?” → John prawdopodobnie udzieli bardziej wyważonej odpowiedzi, wskazując, że wolność słowa, choć istotna, może mieć pewne ograniczenia.

Ćwiczenie Free2Choose (Wolność wyboru): 15 minut

Free2Choose to narzędzie edukacyjne wymyślone przez Dom Anny Frank. Uczniowie z różnych krajów stworzyli w swoich środowiskach krótkie filmy dotyczące współczesnych dylematów związanych z prawami człowieka, a następnie przeprowadzili krótkie ankiety uliczne w celu zebrania różnych opinii na ten temat. Dyskusja nad tymi dylematami związanymi z prawami człowieka stanowi użyteczne narzędzie pomagające uczniom zrozumieć, że realizacja praw człowieka jest w pewien sposób ograniczona i nie zawsze łatwo jest ustalić, które prawo człowieka lub wolność jest bardziej istotne niż inne. Prowadzący zajęcia powinien najpierw przejrzeć zasoby kanału Free2Choose w serwisie internetowym YouTube i

wybrać 1 lub 2 krótkie filmy, najlepiej odpowiadające jego grupie pod względem wieku uczestników, bieżących wydarzeń/kwestii w ich szkole/mieście/kraju:

<https://www.youtube.com/user/Free2chooseCreate>

Po obejrzeniu z grupą wybranego filmu, prowadzący zajęcia powinien zatrzymać film pod koniec, w momencie w którym dylemat lub dyskusja na temat danego prawa człowieka jest ponownie poruszana. Następnie prowadzący zajęcia dzieli uczestników na mniejsze grupy (nie większe niż 6 osób w grupie). Każda grupa powinna otrzymać piłkę (lub zgniecioną w kulkę kartkę papieru, która może posłużyć w tym samym celu), która będzie potrzebna do realizacji zadania „Zgadzam się/nie zgadzam się”. Zanim rozpocznie się realizacja zadania, prowadzący zajęcia powinien wybrać 2 uczestników (np. Johna i Jane), by zademonstrować zasady, według których uczestnicy przeprowadzą zadanie. Rozpoczynając od postawionego pytania/dylematu, prowadzący zajęcia przedstawia argument/rozwiniętą opinię, a następnie rzuca piłkę do Johna, mówiąc „Zgadzasz się ze mną.”

→ Teraz John musi przedstawić argument przemawiający za tezą/opinią/punktem widzenia na postawione w dyskusji pytanie.

→ Kiedy John rzuca piłkę do Jane, instruuje ją, w jakim kierunku powinien dążyć przedstawiony przez nią kolejny argument, mówiąc „Zgadzasz się ze mną.” (lub „Nie zgadzasz się ze mną.”).

Celem tego ćwiczenia jest umożliwienie uczestnikom zachowanie czujności, ponieważ nigdy nie wiedzą, kiedy piłka trafi właśnie do nich. Jednocześnie zmuszeni będą do szybkiego myślenia na bieżąco, ponieważ punkt widzenia, z którego wezmą udział w dyskusji niekoniecznie pokrywa się z ich własnym.

Zasady obowiązujące w małych grupach (od 4 do 6 osób):

- a) Należy trzymać się instrukcji (nawet jeśli narzucony punkt widzenia jest niezgodny z własną opinią uczestnika);
- b) Nie wolno powtarzać argumentów użytych już przez kogoś innego;
- c) Każdy w grupie dwukrotnie przedstawia argument (idealnie zaś trzy razy, jeśli czas zajęć na to pozwala)

Zadaniem prowadzącego zajęcia podczas tego ćwiczenia jest przechadzanie się pomiędzy grupami i przysłuchiwanie różnym argumentom pojawiającym się w grupach.

Podsumowanie – dyskusja: 10 minut

Pod koniec zajęć prowadzący prosi uczestników o przedstawienie ich refleksji na temat zdobytego doświadczenia i dyskusji: Co im się podobało? Co okazało się trudnym wyzwaniem? Czy cokolwiek zaskoczyło ich podczas zajęć?

Źródła:

Uwzględnione w przebiegu zajęć.

Dodatkowe informacje

W celu implementacji „Możliwości zastosowania” warto zapoznać się z metodą układanki (Jigsaw Method of Cooperative Learning), wyjaśnioną tutaj: <https://www.schreyerinstitute.psu.edu/pdf/alex/jigsaw.pdf> (w języku angielskim)

Możliwości oceny i ewaluacji

Zajęcia zaplanowano w sposób umożliwiający wszystkim uczestnikom czynne włączenie się w ich przebieg. Niektórzy uczestnicy mogą wykazać się większym zaangażowaniem niż pozostali, ale wszyscy powinni brać udział w dyskusji i ćwiczeniach. Można zweryfikować efekty kształcenia niniejszych zajęć proponując uczestnikom kolejny dylemat związany z prawami człowieka lub obejrzenie i omówienie kolejnego krótkiego filmu na początku następnych zajęć i poprosić ich o wymienienie 3 argumentów za i trzech argumentów przeciw zaproponowanej kwestii, by zbadać ich zdolności zdobywania wiedzy i krytycznego myślenia.

Propozycja zadania domowego

Opisane powyżej możliwości oceny i ewaluacji mogą również zostać zaproponowane uczestnikom jako zadanie domowe, tak by uczestnicy samodzielnie opracowali te zagadnienia przed kolejnymi zajęciami.

Można też zaproponować uczestnikom zajęć, by wybrali jedną kwestię (lub przypisać takie kwestie losowo do uczestników), na podstawie której napiszą krótki esej (maksymalnie 500 słów), np.:

- (1) Dlaczego pojawiają się napięcia pomiędzy teorią a praktyką realizacji praw człowieka?
- (2) Dlaczego obywatelstwo i przynależność państwowa jest często kluczowym elementem realizacji praw człowieka?

(Alternatywnie: dlaczego państwa nie przyjmują uchodźców, skoro ci, jak wszyscy ludzie, powinni cieszyć się swobodą przemieszczania się?)

- (3) Jakie prawo człowieka wydaje Ci się najbardziej interesujące i dlaczego?

Możliwości zastosowania

Dla bardziej zaawansowanych grup uczestników, można przeprowadzić ćwiczenie metodą układanki (jigsaw), w którym dzieli się uczestników na 3 grupy, zadaniem każdej z grup jest przeanalizowanie jednej z generacji praw człowieka. Grupy przeprowadzają krótkie badanie online, zapoznają się z dodatkowym materiałem przedstawionym przez prowadzącego zajęcia, a następnie wyjaśniają/prezentują pozostałym swoje ustalenia. Następnie można przeprowadzić dyskusję pomiędzy trzema grupami uczestników, aby przekonać się, która z generacji praw człowieka jest bardziej istotna dla współczesnego świata.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Treść tego materiału nie odzwierciedla oficjalnej opinii Unii Europejskiej.
Odpowiedzialność za informacje i poglądy wyrażone w filmie spoczywa wyłącznie na autorze (autorach).